

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

V.O.F. Steenbreker-van Raaij
WEHL

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door

Datum 9 november 2015
Betreft Reactie op uw brief van 4 juni 2015

Geachte heer Steenbreker,

Dank voor uw brief van 4 juni 2015, waarin u om aandacht vraagt voor de gevaarzetting ten gevolge van de voorgenomen realisatie van de 380 kV-hoogspanningsverbinding boven uw vleesvarkensbedrijf in verband met de brandveiligheid. Het betreft de realisatie van een nieuwe 380 kV verbinding tussen Doetinchem en Voorst (grens Nederland-Duitsland).

Ons kenmerk
DGETM-EI / 15140732

U heeft bij brief van 17 juni 2015 beroep ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) waarin u onder andere de gevaarzetting ten gevolge van de 380 kV-hoogspanningsverbinding voor uw bedrijf als beroepsgrond aanhaalt. Gelet hierop heb ik de beantwoording van uw brief aangehouden totdat ik mijn standpunt in die procedure had bepaald.

Met deze brief informeer ik u over de afwegingen die hebben plaatsgevonden in het kader van de door u gevreesde gevaarzetting voor uw bedrijf.

Voorgeschiedenis

Van 26 september tot en met 6 november 2014 hebben het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerp-uitvoeringsbesluiten voor het project Doetinchem-Wesel 380 kV verbinding in het kader van de rijkscoördinatieregeling ter inzage gelegen. U heeft op 5 november 2014 een zienswijze ingediend op het ontwerp-inpassingsplan, geregistreerd onder het nummer 61a. Uw zienswijze is samengevat en beantwoord in de Nota van Beantwoording Zienswijzen DW380. In de zienswijze is onder andere naar voren gebracht dat er onvoldoende aandacht is voor uw bedrijf, mede in relatie tot de brandveiligheid (zie 9f van de Nota van Beantwoording Zienswijzen DW380). Deze Nota van Beantwoording is ingevoegd in bijlage 16 bij de toelichting van het inpassingsplan:

https://www.rvo.nl/sites/default/files/2015/05/IP03_842518_webversie_Bijlagen_Deel2_Inpassingsplan%20DW380_v2.pdf).

Het inpassingsplan is op 15 april 2015 door mijzelf tezamen met de minister van Infrastructuur en Milieu vastgesteld en heeft van 8 mei tot en met 19 juni 2015 tezamen met de uitvoeringsbesluiten ter inzage gelegen. Momenteel loopt een aantal beroepen, waaronder dat van u, tegen deze besluitvorming bij de Afdeling, aldaar geregistreerd onder zaaknummer 201504697/2/R6.

Beroep

Op 24 juli 2015 heb ik bij de Afdeling een verweerschrift ingediend, onder andere op uw beroep, genummerd als 1E. Met betrekking tot brandveiligheid is in het verweerschrift onder nr. 34 het volgende opgenomen:

"'Hoge' spanningsniveaus houden risico's in voor brandweerpersoneel in geval van brandbluswerkzaamheden nabij een hoogspanningsverbinding. Het Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding (Nibra) heeft in 2005 in opdracht van het toenmalige ministerie van VROM een onderzoek verricht naar mogelijke extra risico's voor woningen, gebouwd in de buurt van hoogspanningsverbindingen en waar beperkte blusmogelijkheden zijn voor de brandweer. De onderzoeksresultaten zijn verwerkt in het rapport 'Woningen binnen de gevarenszone van hoogspanningslijnen: blusrisico's' [Nibra, 27 juni 2005]. Hieruit blijkt dat de extra risico's voor bewoners erg klein zijn. Doordat de brandweer een protocol en inzetvoorwaarden beschikbaar stelt voor de betreffende woning en de bedrijfsgebouwen, zal de brandweer op dezelfde wijze te werk gaan als bij een gewone brand.

Appellant stelt dat de komst van de hoogspanningsverbinding enkel negatieve gevolgen kan hebben voor stalbranden. Dit is niet juist. De geplande hoogspanningsmast en de geleiders boven de stallen fungeren als bliksemafleiders en zullen juist een preventieve werking hebben wanneer de bliksem in de stallen van appellant 1E zou inslaan.

Op 2 september 2014 heeft een gesprek met appellant 1E plaatsgevonden. De daar aanwezige medewerkers risicobeheersing van de Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG), cluster Achterhoek West hebben toegelicht dat de brandweer een inpannige brand zal blussen en bij een uitslaande brand het brandende compartiment gecontroleerd zal laten uitbranden en de omliggende gebouwen / compartimenten beschermen. In beide situaties maakt het niet uit of er een hoogspanningsverbinding is of niet. Wel is het type blusstraal dat gebruikt kan worden afhankelijk van de aanwezigheid van een hoogspanningsverbinding. Zij hebben bevestigd dat de brandweer direct mag gaan blussen bij een brand onder en hoogspanningsverbinding wanneer de stroom is afgeschakeld en dat het gebruik van een gerichte straal onderhevig is aan de afstandsnormen uit het protocol. De brandweer neemt bij een brand onder een hoogspanningsverbinding altijd contact op met de netbeheerder TenneT, die dan, wanneer er automatisch kan worden geschakeld, in 5 tot 10 minuten de stroom van de verbinding kan halen. In het geval van de kan er automatisch worden geschakeld. Appellant verwijst naar situaties waarbij er pas na 1,5 uur of zelfs 3 uur kan worden geblust; dat betrof echter situaties waarbij er handmatig moest worden geschakeld en dit is, zoals hiervoor gemeld hier niet het geval en daarom niet vergelijkbaar. Omdat de stroom daarna nog niet direct volledig van de lijn af is moet in dat geval echter ook een afstandsmaat voor een gerichte straal in acht worden genomen.

De ministers merken nog op dat het al dan niet bestaan van de verbinding geen invloed heeft op het vrijkomen van asbest bij een brand op het bedrijf van appellant 1E.

Verder voert appellant 1E aan dat de hoogspanningsverbinding de kans op het ontstaan van een brand doet toenemen, onder andere door afspringende vonken. Ten aanzien van eventuele vonken die van de lijn af kunnen springen merken de ministers het volgende op. Voor de bedrijfsvoering van een hoogspanningslijn is onderscheid te maken in een aantal situaties:

- 1. De normale situatie, waarbij de lijn onder spanning staat en stroom voert;*
- 2. Schakelhandelingen, waarbij transiënte overspanningen ontstaan;*
- 3. Kortsluitingen;*
- 4. Blikseminslag in de top van een mast of in één van de geleiders.*

Bij de eerste en tweede situatie ontstaan geen vonken. Het systeem is zodanig ontworpen dat de normale bedrijfsspanning en transiënte overspanningen niet leiden tot een overslag. Onder specifieke weersomstandigheden kan er wel sprake zijn van corona (kleine deelontladingen op het oppervlak van geleiders en armaturen), maar daar komen geen vonken bij vrij.

Voor de derde situatie wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds kortsluiting elders in het net of elders in de lijn en anderzijds een kortsluiting nabij de opstallen van appellant 1E.

Bij een kortsluiting elders komen geen vonken vrij. Op de plek van de kortsluiting kunnen afhankelijk van de aard en de oorzaak van de kortsluiting wel vonken ontstaan. De kans hierop ter plaatse van het bedrijf van appellant 1E is echter bijzonder klein, omdat de draden op grote hoogte boven de stallen van Steenbreker hangen en tevens omdat de onderste geleider een zogenaamde geaarde retourstroomgeleider is waarbij dus geen kortsluiting kan ontstaan indien deze wordt geraakt met bijvoorbeeld de giek van een kraan. De retourstroomgeleider is een geleider die bij iedere mast met aarde is verbonden. Er kan wel een kleine stroom door de geleider lopen, maar er staat geen hoge spanning op de retourstroomgeleider (vergelijkbaar met de randaarde of veiligheidsaarde in een huisinstallatie). De retourstroomgeleider hangt ruim 11 meter boven de nok van de stal en de laagste spanning voerende fasedraad hangt ruim 21 meter boven de nok van de stal.

Bij de vierde situatie, een blikseminslag, kunnen op de plek waar een blikseminslag de mast of de geleiders treft wel vonken ontstaan, maar dit betreft dan kleine gloeiende metaaldeeltjes die snel afkoelen. Gezien de hoogte van de draden boven maaiveld en boven de nok van het dak van de stal is het zeer onwaarschijnlijk dat een dergelijk deeltje op een gebouw onder de lijn brand kan veroorzaken. De deeltjes zijn niet te vergelijken met vonken die bij een normale brand wegspringen, aangezien het daar brandbaar materiaal betreft (houtdeeltjes e.d.) die, terwijl ze door de lucht vliegen, zelfstandig verder blijven branden totdat het deeltje geheel verbrand is. Bovendien is het dak van de stal van een

brandwerend materiaal. De hoogspanningslijn zal het risico op brand door blikseminslag zelfs verkleinen, aangezien een inslag door de hoogspanningslijn wordt opgevangen en daarmee de kans verkleint dat een inslag de daaronder gelegen opstallen treft.

De ministers wijze ter aanvulling van het bovenstaande erop dat in de norm NEN 3654 "Wederzijdse beïnvloeding van buisleidingen en hoogspanningssystemen" brand veroorzaakt door hoogspanningslijnen niet wordt genoemd als risicofactor. Het onderwerp brand wordt wel genoemd, maar nadrukkelijk alleen voor situaties waarbij een buisleiding met brandbare stoffen brand veroorzaakt (en waarbij andere leidingen of hoogspanningslijnen kunnen worden beschadigd). Hieruit kan worden afgeleid dat de kans dat brand wordt veroorzaakt door hoogspanningslijnen verwaarloosbaar klein is."

StAB

In het kader van het beroep bij de Afdeling is StAB gevraagd om advies uit te brengen aan de Afdeling over de feiten en omstandigheden van het project. Naar aanleiding van vragen van het StAB is in een brief van 18 september 2015 (kenmerk WJZ / 15131044) de volgende schriftelijke toelichting gegeven ten aanzien van de brandveiligheid ter plaatse van uw bedrijf:

"Gemeenten passen bij het verlenen van omgevingsvergunningen voor bouwen de wettelijke normen in deze toe; dus ook normen ten aanzien van brandwerendheid en brandvertraging. Er zijn ook normen die de minimale afstand tussen een hoogspanningsverbinding en de onderliggende objecten bepaald en hanteert TenneT daarbij nog extra veiligheidsafstanden. TenneT houdt daarmee rekening bij het ontwerpen van de verbinding. Er is dus al een gegarandeerde afstand tussen de nok van het dak van een stal en de onderste (retourstroom)geleider. Naast het in acht nemen van deze afstanden hanteert TenneT ook een eigen beleid inzake de brandwerendheid van objecten, zowel voor bestaande situaties (een hoogspanningsverbinding gaat over bestaande bebouwing) als nieuwe situaties (iemand wil een nieuw gebouw optrekken onder een bestaande verbinding).

Bestaande situatie(s)

Het ontwerp van de nieuwe hoogspanningsverbinding DW380 voldoet aan de norm NEN-EN 50341. TenneT hanteert extra veiligheidsafstanden tussen een hoogspanningsverbinding en de onderliggende objecten ten opzichte van de norm. Wanneer TenneT in een bestaande situatie een verbinding bouwt waarbij de geleiders over bestaande bebouwing heen lopen, dan wordt nog nader bekeken of er wel of geen brandvertragende maatregelen aan het dak van het gebouw zijn getroffen. Mochten er geen maatregelen zijn getroffen dan dient er, wanneer de afstand niet voldoet aan de NEN norm, nog een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E), inclusief vuurpuntbelasting te worden uitgevoerd. Als de RI&E vervolgens leidt tot het nemen van extra brandvertragende maatregelen zullen deze in rede door TenneT worden vergoed.

Nieuwe situatie(s)

Wanneer iemand wil gaan bouwen onder een bestaande hoogspanningslijn stelt TenneT als voorwaarde dat er een dakconstructie wordt gemaakt waarbij een brandvertraging van 60 minuten wordt gegarandeerd; voor de gevel geldt een brandvertraging van 30 minuten. TenneT stelt deze aanvullende eisen om de continuïteit van het transport door de hoogspanningsverbinding veilig te stellen en om betrokkene te kunnen vrijwaren van aansprakelijkheid bij een eventuele schade (aan geleider of transportonderbreking). Eventuele extra bouwkosten als gevolg hiervan komen voor rekening van TenneT.

De landelijke brandweer en TenneT hebben in onderlinge afstemming een protocol opgesteld waarin is aangegeven hoe veilig om te gaan met het blussen van een brand onder of in de nabijheid van een hoogspanningsverbinding. In dit protocol zijn onder andere de afstanden opgenomen die de brandweer in acht neemt om veilig te kunnen blussen. Volgens het brandweerprotocol kan zowel een gebonden straal als een sproeistraal worden gebruikt. Er bestaan wel beperkingen qua afstand (zie brandweerprotocol), maar voor de effectiviteit van de brandbestrijding is er geen gevolg.”

Daarbij zijn ook voorbeelden van andere agrarische bedrijven die onder de geleiders van een hoogspanningsverbinding zijn gevestigd, getoond.

Bovenstaande passages uit de processtukken in de lopende beroepszaken kunnen tevens worden beschouwd als reactie op uw brief van 4 juni 2015.

Hoogachtend,

(w.g.)

H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken